

Kirkkokiusatut – kirkkosiunatut

Sari Roman-Lagerspetz, valtiotieteen tohtori ja filosofian tutkijatohtori Jyväskylän yliopistossa, Tikkurilan seurakuntaneuvoston jäsen, Tulkaa kaikki -liikkeen edustajana.

Olen kirkkovaaleissa valittu luottamushenkilö ja siis eräänlainen kirkkokansanedustaja. Tikkurilan seurakunnan jäsenet äänestivät minut Tikkurilan seurakuntaneuvostoon viime kirkkovaaleissa vuonna 2010. Istun ensimmäistä kautta kirkon luottamuselimissä. Olen myös Vantaan seurakuntien yhteisen kirkkoneuvoston jäsen. Tarkastelen tässä alustuksessani asioita nimenomaan luottamushenkilön näkökulmasta.

Kun pyrin kirkon luottamuselimiin ilmoitin julkisesti, että pyrin edistämään sukupuolten tasa-arvoa ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen asemaa kirkossa. Ilmoitin myös sen, että kannatan avioliiton avaamista samaa sukupuolta oleville pareille. Tulin myös tunnetuksi näiden asioiden ajajana ja tämä varmastikin herätti monien ihmisten luottamuksen niin, että he uskalsivat tulla puhumaan minulle kokemuksistaan. Näiden melkein neljän vuoden aikana, jotka olen toiminut kirkon luottamuselimissä, monet seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat ihmiset ovat tulleet kertomaan minulle omista kokemuksistaan kirkossa. Olen kuullut hyvin monenlaisista kokemuksista enkä ainoastaan omassa seurakunnassani vaan myös muissa Suomen seurakunnissa. Suurin osa näistä ihmisistä, joiden kanssa olen keskustellut, on eronnut kirkosta (eli ihmisistä jotka kuuluvat seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön ja joilla on kirkollinen tausta). Jotkut ovat eronneet heti täysi-ikäisiksi tultuaan, koska rippileirillä on sanottu, että homous on Jumalan tahdon vastaista. Monien eroamisen taustalla on kokemuksia siitä, että homoseksuaalisuudesta on puhuttu sairautena ja homosuhteista syntinä. Monilla on myös se kokemus, että he eivät kestäneet sitä, että heidän koko kristillinen vakaumuksensa asetettiin kyseenalaiseksi sen takia, että he ovat parisuhteessa samaa sukupuolta olevan ihmisen kanssa. Kielteinen puhe homoseksuaalisuudesta on siis saanut monet eroamaan kirkosta. Nämä ihmiset ovat kokeneet tällaisen puheen henkilökohtaisesti loukkaavana. Ihmiset eivät ole halunneet olla paikassa jossa heistä saa puhua halveksuvasti ja jossa kukaan ei ole puuttunut tähän puheeseen eikä noussut puolustamaan. Monet ovat tulleet sanomaan, että on hienoa, että minä jaksan taistella tuulimyllyjä vastaan, mutta että he itse eivät halua uhrata ainutkertaista elämäänsä siihen.

Olen kuullut myös kokemuksia siitä, millaista on toimia kirkon työssä homoseksuaalina. Eräs henkilö kertoi minulle, että toimiessaan nuorena seurakuntaharjoittelijana häntä kohdeltiin tylästi harjoitteluseurakunnassaan kirkon työntekijän ja luottamushenkilön toimesta kun kävi ilmi, että hänellä on samaa sukupuolta oleva seurustelukumppani. Eräs toinen ihminen kertoi kuinka hän oli suunnitellut

menevänsä kirkkoon töihin mutta aloittaessaan työt häneen oli suhtauduttu tylysti hänen seurustelusuhteensa takia. Tälle ihmiselle kaikkein ratkaisevinta ei kuitenkaan ollut tämä halveksiva kohtelu vaan se, että esimies (pappi), joka oli ollut läsnä tässä ikävässä tilanteessa, oli sanonut hänelle että hänen ei pitäisi ottaa tästä kohtelusta itseensä eikä reagoida siihen. Esimieskään ei ollut reagoinut eikä puuttunut tähän kohteluun vaan jättänyt tämän nuoren työntekijän yksin ja ilman tukea. Ilman tukea jääminen esimiehen taholta oli tuntunut ratkaisevan nöyryyttävältä. Tämä ihminen päätti ettei haakaan kirkkoon töihin vaan menee muualle.

Tämäntyyppisiä kokemuksia näyttää olevan aika paljon. Ihmiset tulevat syrjityiksi ja he jäävät yksin ja ilman tukea, kun syrjintään ei puututa. Monet tietävät entuudestaan, että kirkossa on ihmisiä, jotka tuomitsevat homosuhteet, mutta he odottavat, että heitä suojellaan ja puolustetaan esimiesten ja muiden kollegoiden taholta. Pettymys on suuri kun näin ei tapahdukaan. Olen kuullut myös myönteisiä kokemuksia. Yleensä näissä tapauksissa henkilöllä on tukenaan sateenkaariyhteisö, jolta saa tukea.

Olen näiden neljän vuoden aikana miettinyt paljon sitä, miksi kiusaamiseen ja syrjintään on niin vaikea puuttua kirkossa. Miksi kiusaamisesta ja syrjinnästä on ylipäättään niin vaikeaa puhua. Jos olen itse nostanut näitä asioita esiin luottamuselimissä, minua on usein kritisoitu siitä, että en kunnioita eri mieltä olevia (eli niitä jotka ajattelevat näistä asioista perinteisesti, eli että homosuhteet ovat syntiä) ja että olen kirkkoa hajottava riitelijä. On hyvin hämmentävää, että vaikka oikeastaan kaikki ovat kirkossa sitä mieltä, että seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä ei saa syrjiä niin heti kun syrjinnästä sanoo jotain niin saa osakseen syytöksiä siitä, että hajottaa kirkkoa ja että riitelee.

Kerroin äsken niistä syrjintäkokemuksista joista minulle on tultu henkilökohtaisesti kertomaan ja joiden takia monet ovat eronneet kirkosta. Miten tällaisia syrjintäkokemuksia voisi ennaltaehkäistä ja miten niihin voisi puuttua? Tilanne on hyvin haastava sillä kirkossa on oman kokemukseni mukaan sellainen vallitseva ilmapiiri jonka mukaan homouden pitäminen syntinä (ja homoidentiteetin pitäminen jonkinlaisena seksuaali-identiteetin häiriönä) on hyväksyttävä mielipide, jolla tulee olla tilaa kirkossa. Niitä ihmisiä ja järjestöjä joilla on tämä mielipide pitää kunnioittaa ja kirkollisessa kulttuurissa tämä kunnioittaminen merkitsee myös tämän homovastaisen mielipiteen kunnioittamista. Samalla ollaan kuitenkin myös sitä mieltä, että myös niillä, jotka eivät pidä homosuhteita syntinä, on myös ihan hyväksyttävä mielipide, ja myös tällä mielipiteellä tulee olla tilaa kirkossa. Myös niitä joilla on tämä mielipide pitää kunnioittaa. Tämän asetelman vaikeus on **käytännössä** on kuitenkin se, että syrjinnästä ja kärsimyksestä on hyvin vaikea puhua. Useimpien syrjintäkokemusten takana, joita minullekin on tultu kertomaan on nimittäin se, että ihmisen on annettu ymmärtää, että hänen parisuhteensa on syntiä ja että hänen seksuaalinen suuntautumisensa on seksuaalisen kehityksen häiriö. Perusongelma näyttää siis olevan se, että homosuhteet tuomitsevat

asenteet nauttivat suojelua kirkossa. Näiden, suojelua nauttivien asenteiden tuottamaa kärsimystä on vaikea kohdata; kirkossa ei tietenkään haluta suojella mitään sellaista joka tuottaa epäoikeutettua kärsimystä. Syrjintäkokemukset, jotka ovat seurausta asenteista ja käsityksistä (jotka ovat kirkossa hyväksyttäviä ja nauttivat kunnioitusta) ovat siis hyvin hankala asia. Niitä on hyvin vaikea käsitellä, koska jos niitä käsiteltäisiin kunnolla niin jouduttaisiin samalla pohtimaan sitä, onko tällaisten asenteiden esillä pitäminen sittenkään eettisesti hyväksyttävää, vaikeuttavatko tällaiset asenteet osallistumista, masentavatko ja loukkaavatko ne, aiheuttavatko ne häpeää, vievätkö ne itsekunnioituksen jne. ja onko siis sittenkään hyvä, että ihmiset tulevat kohdelluiksi tällaisten asenteiden pohjalta ja kuulemaan, että heidän parisuhteensa ja seksuaalinen suuntautumisensa on syntiä.

Mitä sitten voi tehdä?

- ensinnäkin, toivoa ei pidä menettää. Asioita voi muuttaa.
- julkinen keskustelu siitä mitä syrjintä on ja mitä seurauksia sillä on (eristäminen, masennus, itsekunnioituksen vieminen, häpeä jne.) on ensisijaisen tärkeää. Syrjintäkokemuksia pitäisi tuoda entistä enemmän julkisuuteen, vaikka nimettömästi. Mikä tahansa syrjinnän vastainen työ edellyttää aina julkista keskustelua ja sitä, että inhimillinen ulottuvuus ja inhimillinen kärsimys tuodaan ihmisten tietoisuuteen. Kirkossa puhutaan näistä asioista usein abstraktisti yleisellä tasolla, oppien, käsitteiden ja mielipiteiden tasolla ja puhutaan eri mieltä olevien kunnioittamisen tärkeydestä. Usein unohtuu se, että on kysymys ennen kaikkea ihmisistä ja heidän elämänsä merkityksellisimmistä asioista ja ihmissuhteista.
- Ne henkilöt, jotka haluavat tukea seurakunnissa seksuaalivähemmistöihin kuuluvia ihmisiä, pitäisi ilmoittaa itsestään, kertoa, että minä olen täällä sellainen henkilö, jolta voit saada tukea, ja haluan auttaa sinua, jos olet kokenut syrjintää tai jos koet että joudut salaamaan sen kuka olet.
- kirkossa tarvitaan yhdenvertaisuuskoulutusta ja tietoa seksuaalivähemmistöjen ongelmista ja syrjinnän seurauksista (mm. psykologisista ja sosiaalisista seurauksista). En ole kuullut, että tällaista annettaisiin kirkossa. Tällaista koulutusta pitäisi antaa mahdollisimman monille kirkossa toimiville.
- kaikki jotka pyrkivät parantamaan seksuaalivähemmistöjen asemaa kirkossa, kohtaavat konflikteja. Konfliktien sietäminen on vaikeaa useimmille. Jotta meistä kukaan voi niitä sietää, me tarvitsemme turvallisen yhteisön, lähipiirin, tukihenkilöitä ja ystäviä, joilta saa voimaa ja tukea